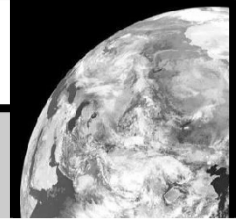
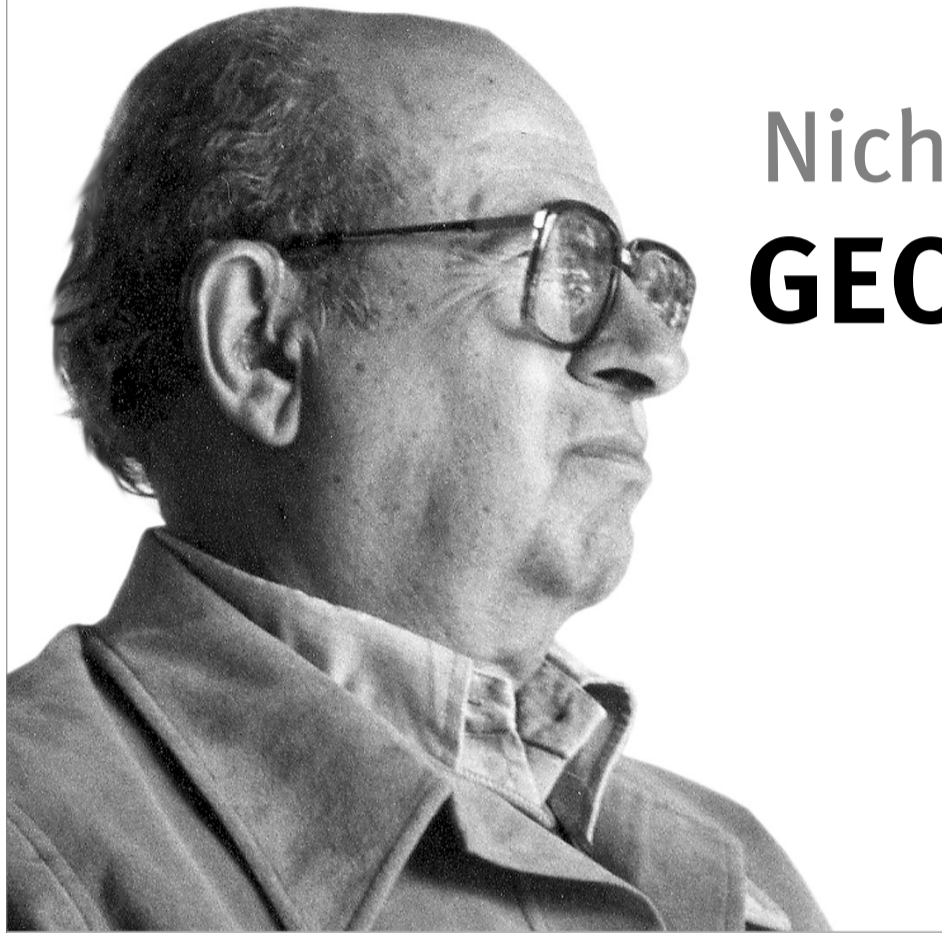

GEORGESCU-ROEGEN

XAVIER GARCIA: LES MEVES CONVERSES ECOLOGISTES

Nicholas GEORGESCU-ROEGEN

La supeditació a la Llei de l'Entropia

Vaig tractar el professor Nicholas Georgescu-Roegen –nat a Constanta (Romania), el 1906, i mort als Estats Units el 1994– en dues ocasions durant el 1980: la primera, el maig d'aquell any arran de dues lliçons que féu a la Facultat de Ciències Econòmiques de l'Autònoma, convidat per l'economista ecologista Joan Martínez-Alier, sobre els conceptes d'entropia i de termodinàmica.

XAVIER GARCIA → PERIODISTA

La segona trobada amb Georgescu-Roegen es va produir el setembre del mateix any (1980), a Kassel (RFA), en el curs d'unes jornades d'Europa (Acció Ecològica Europea), un fòrum de pensadors i activistes de l'ecologia política i la renovació econòmica, al qual vaig acudir amb el col·lega Santiago Vilanova.

El professor Georgescu va ser, certament, una personalitat polèmica en el món de les tendències econòmiques neoclàssiques, aquelles que, com ell mateix em va denunciar, «no han tingut en compte els recursos naturals». D'aquí pateix la bèstia. El professor romanès, ja durant la dècada dels seixanta, abans que esclatés l'anomenada «crisi de l'energia», va saber veure i analitzar, a partir del seu domini de les ciències matemàtiques, físiques, estadístiques i econòmiques, la progressiva bulímia energètica que comportava el model de desenvolupament econòmic de gran consum, amb progressives conseqüències, també, sobre tots els aspectes de la vida: producció, preus, recursos, qualitat de vida, etc.

La seva obra està reunida en dotze llibres i cent cinquanta publicacions i el seu volum més important és el publicat a Harvard el 1971 amb el títol *The Entropy Law and the Economic Process* («La llei de l'entropia i el procés econòmic»). A més d'aquest llibre ens va arribar, en francès, un altre treball seu –de

títol significatiu i ben actual–, *Demain la décroissance* (Demà el decreixement), publicat a París i a Lausana, el 1979, amb una introducció molt aclaridora d'Ivo Rens i Jacques Grinevald, seguidors de les tesis de Nicholas Georgescu-Roegen, que als anys setanta es van enfrontar al Supergenerador de plutoni de Creys-Malville.

Dubto molt que la majoria de saberruts economistes del nostre país –els que han treballat a les administracions, grans empreses o universitats– s'hagin pres la molèstia –si és que en coneixien l'existència– d'estudiar els papers del professor Georgescu. La seva estada a Barcelona, aquell 1980, n'hauria estat una magnífica ocasió, però la premsa d'aquella època –si no m'equivoco tret de l'*Avui* i de la revista *Ciència*– no va donar el relleu merescut a la seva presència acadèmica entre nosaltres.

El cas és que, un servidor, va acostar-se a l'il·lustre professor, el qual, guiat per la mà amiga de Joan Martínez-Alier, va avenir-se a dialogar amb mi (més bé que jo l'escoltés) i, d'aquesta manera –amb total predisposició i una pedagògica simpatia que li vaig agrair–, em va donar una lliçó –elemental i profunda, com totes les autèntiques– sobre el funcionament de la matèria i l'energia, sobre les estructures econòmiques i les realitats biològiques de l'espècie, en definitiva, sobre la vida, l'espai, el temps i la llum solar entre els quals respirem i ens movem.

Després de viure l'amarga experiència del règim estalinista, va emigrar amb la seva muller als Estats Units d'Amèrica.

En un acollidor hotelet de Belaterra, on ell posava, vam tenir una conversa que jo sempre recordaré, perquè vaig veure-hi una humanitat de caràcter, afable i enèrgica alhora, semblant potser a la que van lluir compatriotes seus, com Tristan Tzara, Eugène Ionesco, Mircea Eliade o Emil Cioran. Davant l'eminent economista i matemàtic, que havia ensenyat a les universitats d'Harvard i Vanderbilt, a Nashville (Tennessee), que era convidat permanent de grans centres d'estudi i que aquells anys, com molts desitjaven, hauria d'haver obtingut el premi Nobel d'Economia, jo m'hi trobava, ho confesso, cohibit. Tenia por de cometre alguna lamentable i elemental relliscada teòrica, terminològica o científica, però, pel que sembla, les meves preguntes no van alterar el seu posat habitual de complaença, de què vaig deduir que el ritme de les meves qüestions era l'adequat. De primer em va explicar els seus inicis estudiantils

(matemàtiques a la Universitat de Bucarest i estadística a la Sorbona parisenca) i el seu doctorat a Londres, el 1932, any en què retorna al seu país i ensenya estadística a la Universitat de Bucarest. Fins al 1938 va ser adjunt a la direcció de l'Institut Central d'Estadística, i en aquella època de crisis agrícoles per les quals passava Romania, que van descobrir-li l'estructura i el funcionament dels problemes econòmics, també va ser nomenat conseller econòmic del Departament de Finances. Fins al 1994 va assumir el càrrec de director en el Ministeri de Comerç i, després de viure l'amarga experiència del règim estalinista, va emigrar amb la seva muller als Estats Units, com van fer tants intel·lectuals, artistes i científics, amb independència de l'àrea «ideològica» en què quedà esquarterada Europa.

Sabuts aquests antecedents acadèmics, professionals i administratius, sabut, també, que no es quedà a Romania a esclafar la butaca de controlador burocràtic de l'ortodòxia de planificació centralitzada, vaig tractar que intentés fer-me comprendre el sentit de la seva recerca, i ho feu en aquests termes:

CONTRA EL DOGMA DEL PROGRÉS

«Com a espècie biològica en primera línia que som, s'estableix, per tant, una relació dialèctica entre nosaltres i el medi. La termodinàmica clàssica i moderna s'ocupen només de l'energia i jo